

УНИВЕРЗИТЕТ „СВ.КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ“ – БИТОЛА
ПРАВЕН ФАКУЛТЕТ – КИЧЕВО

Меѓународно право и меѓународна политика

**ПАТОТ НА ПРИКЛУЧУВАЊЕ НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА ВО
НАТО – УЛОГАТА НА МЕДИУМИТЕ ВО ПРОЦЕСОТ**

докторски проект

Кандидат:

м-р Илир Рамадани

ПФК 45-III-Б

Ментор:

проф. д-р Александар Јовановски

Кичево, септември 2025

СОДРЖИНА

Апстракт	4
Вовед	5
1. Историјат на НАТО.....	9
1.1. Политичките аспекти на членството на Република Северна Македонија во НАТО.....	11
1.2. Историски контекст и патот до членството.....	12
1.3. Внатрешно-политички импликации.....	12
1.4. Регионално и меѓународно влијание.....	13
1.5. Политичка цена и предизвици	14
2. Општествена и научна оправданост на истражувањето.....	15
3. Поимно-хипотетска рамка	16
4. Методолошка рамка.....	17
5. Структура на докторската дисертација	18
6. Работна литература.....	20

**ПАТОТ НА ПРИКЛУЧУВАЊЕ НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА ВО
НАТО – УЛОГАТА НА МЕДИУМИТЕ ВО ПРОЦЕСОТ**

м-р Илир Рамадани

Универзитет „Свети Климент Охридски“ – Битола, Правен факултет – Кичево,
Република Северна Македонија
ORCID iD 0009-0009-7033-6080
ilir_novosella@hotmail.com

Проф. д-р Александар Јованоски

Универзитет „Свети Климент Охридски“ – Битола, Правен факултет – Кичево,
Република Северна Македонија
ORCID iD: 0000-0001-7413-8537
aleksandar.jovanoski@uklo.edu.mk

Апстракт

Овој труд има за цел да го анализира процесот на приклучување на Република Северна Македонија во Северноатлантската алијанса (НАТО). Соработката со НАТО започна во декември 1993 година, кога Собранието на Република Македонија ја усвои Резолуцијата за пристапување во Северноатлантската договорна организација.

Трудот ги истражува предизвиците со кои се соочуваше државата во текот на целиот процес, кој беше долг и сложен, исполнет со политички, дипломатски и општествени пречки, вклучително и блокадите од страна на Република Грција. Особено внимание се посветува на улогата на медиумите како преносители на информации, обликувачи на јавното мислење и како платформа за јавна дебата.

Истражувањето се потпира и на интервјуа со политички чинители – поранешни министри за надворешни работи и одбрана – кои биле директно вклучени во надворешната политика на Република Македонија. Се анализираат политичките предизвици во преговорите со Република Грција околу прашањето за името, како и улогата на Европската Унија и САД во олеснување на тие преговори.

Дополнително, трудот го разгледува начинот на кој домашните и странските медиуми известуваа за НАТО-интегративниот процес, со посебен фокус на периодот околу Преспанскиот договор, референдумот од 2018 година и ратификацијата на Протоколот за членство. Анализирани се медиумските наративи, нивниот пристап и влијанието врз перцепцијата на граѓаните за членството во НАТО.

Клучни зборови: НАТО, медиуми, Северна Македонија, интеграција, јавно мислење, дезинформации.

Вовед

Република Северна Македонија во својот повеќе од тридецениски пат на самостојност (по дисолуцијата на поранешната Социјалистичка Федеративна Република Југославија во чиј состав Македонија беше повеќе од 45 години 1945 – 1991) се соочи со бројни предизвици. Почнувајќи од неопходноста да ја заокружи својата новостекната државна независност и самостојност во делот на изградбата на економски систем со пазарна ориентираност, воведувањето на плурализмот и повеќепартискиот политички систем, развивањето на образовниот и културниот потсистем, се чини дека еден од најголемите предизвици беше токму обезбедувањето на сигурноста и одбраната на државата од предизвиците со опкружувањето.

Војните кои го придружуваа процесот на дисолуцијата на поранешната југословенска федерација, некако барем во првичниот период успеваа да ја одбегнат најјужната југословенска република и сукцесор – во првите години од самостојноста Република Македонија, а од 2018 Република Северна Македонија.

Соочена со предизвиците на меѓународното прознавање како правен субјект, Република Македонија уште од раните 90-ти години, ја истакна својата цврста определеност да биде дел од поширок или колективен систем на безбедност, па така јасно ја афирмираше идејата за членство во Северноатлантската воена алијанса или попозната под кратенката – НАТО. Поконкретно, патот на Македонија до полноправното членство во НАТО беше мошне предизвикувачки, проткаен со многу грешки, препреки, но и недоразбирања. Тој долг и трнлив пат, кој на 27.3.2020 резултираше со полноправно членство во најмоќната воена алијанса во светот, но најверојатно и во историјата, ги помина следниве попатни станици:

- Соработката со НАТО започна во декември 1993 година, кога Собранието на Република Македонија ја усвои Резолуцијата за пристапување на РМ во НАТО (Северноатлантската договорна организација).
- Во ноември 1995, Р Македонија стана членка на Партнерството за мир (ПЗМ), а во јуни 1996 е отворена Канцеларијата за врски на РМ при НАТО.
- Во април 1997 – Р Македонија е примена во ПАРП процесот, а истата година во ноември 1997 е отворена Мисијата на РМ при НАТО во Брисел, Кралство Белгија.
- Во април 1999 – на Самитот на НАТО во Вашингтон, Р Македонија официјално стана земја кандидат за членство во Алијансата. Оттогаш, земајќи ги предвид консензусот на

сите политички чинители во земјата и високата поддршка на јавноста за членството во НАТО, Р Македонија работи на градење односи со Алијансата, користејќи ги сите алатки и модалитети кои ѝ стојат на располагање.

– Во август 2002 – Р Македонија за прв пат испрати двајца мировници во Мисијата ИСАФ во Авганистан, а во мај 2003 – Македонија, Албанија и Хрватска, заедно со Соединетите Американски Држави ја потпишаа Повелбата за партнерство (Јадранската повелба).

– Во април 2008 – На Самитот на НАТО во Букурешт е потврден напредокот на РМ и исполнувањето на критериумите за членство, но покана за членство не е упатена. Во заклучоците од Самитот е нотирано дека покана за членство на РМ ќе ѝ се упати по изнаоѓање заемно прифатливо решение за спорот со името со Р Грција.

– На Самитите на НАТО од 2009 (Стразбур и Кел), 2010 (Лисабон), 2012 (Чикаго), 2014 (Велс) и 2016 (Варшава), континуирано се поздравуваат придонесот на РМ кон меѓународните операции предводени од НАТО и поддршката кон остварувањето на целите на Алијансата и се реafirмира ставот дека покана за членство на земјата ќе ѝ се упати по изнаоѓање заемно прифатливо решение за спорот со името со Р Грција.

– На седница одржана на 25 декември 2017 г., Собранието на РМ донесе Декларација за забрзување на реформските и интегративните процеси за зачленување на Република Македонија во ЕУ и НАТО (Сл. весник 192 од 26.12.2017).

– Согласно препораките на НАТО, Владата презема конкретни чекори за зголемување на Буџетот за одбраната и тоа започнувајќи со зголемување на Буџетот на одбраната за 2018 година, Буџетот континуирано да се зголемува годишно за 0,2 проценти со цел достигнување на целта за издвојување 2 % од бруто-домашниот производ за одбраната.

– На 11-12 јули 2018 г., на Самитот на НАТО во Брисел на Република Македонија официјално ѝ е упатената покана за започнување на пристапните преговори за членство во НАТО.

– На 19 јули 2018 година Собранието на РМ на својата 57 седница ја донесе Декларацијата за поддршка на пристапниот процес за членство на Република Македонија во НАТО.

– На 25 јули 2018 година, делегацијата на НАТО предводена од Џејмс Мекеј, Директор на Евроатлантско и глобално партнерство во одделот за политички и безбедносни прашања во штабот на НАТО, ја посети РМ со што се означи почетокот на пристапните разговори. За шеф на тимот на НАТО за пристапните разговори со РМ е назначен

Помошникот ген. сек. на НАТО за политички работи и безбедносна политика (ASG PASP), амбасадорот Алехандро Алваргонзалес.

– На 1 август 2018 до РМ беше доставен НАТО Планот за спроведување на процесот за пристапување.

– На 5 септември 2018, на 86-та редовна седница ВРМ го формираше Комитетот за интеграција на Република Македонија во НАТО. Со Комитетот претседава ПВРМ Зоран Заев, а негови заменици се: ЗПВРМ и МО Радмила Шекеринска, ЗПВРМ за европски прашања, Бујар Османи, и МНР Никола Димитров. Воедно, формиран е Работен комитет за интеграција на РМ во НАТО со кој претседава Национален координатор за подготовка на РМ за членство во НАТО, Стево Пендаровски, како и Секретаријат.

– Драфтирана е Програма за продолжување на реформите која опфаќа реформи во областите владеење на правото, човекови права, борба против корупција и организиран криминал, активности за реформа на Армијата и активности за спроведување на правните и финансиски обврски од членството во НАТО.

– На 5-6 септември 2018, Генералниот Секретар на НАТО Јенс Столтенберг, оствари официјална посета на Република Македонија, прва по добивањето покана за членство. Во текот на посетата Генералниот секретар Столтенберг ги поздравил напорите на Владата и испрати порака дека полноправното членство зависи од исходот на референдумот и имплементацијата на Преспанскиот договор.

– На 18-19 октомври 2018, на состанок во Брисел формално беа завршени пристапните разговори помеѓу РМ и НАТО.

– На 6 декември 2018, на состанок на замениците, постојани претставници на земјите членки на НАТО, беше презентирана Програмата за продолжување на реформите (ППР). Со презентацијата на ППР заврши втората фаза од Процесот на пристапување.

– На 21 јануари 2019 г. МНР, Никола Димитров упати писмо до ген. сек. на НАТО, Јенс Столтенберг во кое ја изрази подготвеноста на земјата да ги прифати и почитува обврските и заложбите за членство на земјата во НАТО, формално изразувајќи интерес за добивање покана за пристапување кон НАТО. Со писмото во НАТО била официјално доставена и Програмата за продолжување на реформите.

– На 6 февруари 2019 г. постојаните претставници на 29-те земји членки на НАТО во седиштето на НАТО го потпишаа пристапниот протокол за членство на Република Северна Македонија во НАТО. Со потпишувањето на Пристапниот протокол, започнува следната фаза од пристапниот процес, во која следи ратификација на Протоколот од страна на националните парламенти и институции на земјите членки на Алијансата.

- На 13 и 14 февруари 2019 г. Заменик премиерот на Владата на Република Северна Македонија и министерка за одбрана Радмила Шекеринска учествуваше на НАТО состанок во формат министри за одбрана во Брисел, К. Белгија во рамки на кој за прв пат висок претставник од земјата учествуваше на министерска сесија која е отворена само за земји членки на НАТО.
- На 4 декември 2019 година во Лондон, претседателот на Владата на Република Северна Македонија, Зоран Заев ја предводеше делегацијата на нашата земја која за прв пат учествуваше на Лидерски самит на Алијансата.
- на 11 февруари 2020 година, Собранието на Република Северна Македонија го ратификуваше Протоколот за членство во НАТО. Без гласови против и воздржани, 114 пратеници гласаа „за“ членството на нашата држава во Северноатлантската алијанса.
- на 12 февруари 2020 година, Претседателот на Република Северна Македонија, Стево Пендаровски, го потпиша Указот за прогласување на Законот за ратификација на Северноатлантскиот договор.
- на 17 март 2020 година, во специфични услови за европскиот континент и светот, шпанскиот Сенат, за прв пат преку видеоконференциска врска, и сите гласови „за“ го ратификуваше Протоколот за членство на Република Северна Македонија во Алијансата, со што заврши процесот на ратификација на овој протокол кај сите земји членки на Алијансата. Тој по само два дена беше депониран од страна на Шпанија во депото во Вашингтон, САД.
- 20 март 2020 година, Претседателот Пендаровски го потпиша Инструментот за пристапување на Република Северна Македонија во Северноатлантската Алијанса.
- 27 март 2020 година, Република Северна Македонија стана полноправна членка на најголемата воено-политичка алијанса во светот – НАТО.
- 30 март 2020 се крена знамето на Република Северна Македонија пред седиштето на НАТО во Брисел, во Командата на сојузничките сили за операции во Shape – Монс и Команда на сојузничките сили за трансформации во Норфолк, Вирџинија.¹

¹ <https://mod.gov.mk/%D0%BF%D0%B0%D1%82%D0%BE%D1%82-%D0%B4%D0%BE-%D0%BD%D0%B0%D1%82%D0%BE/>

1. Историјат на НАТО

Во услови на последиците од Втората светска војна, во која загинаа речиси 36,5 милиони Европејци, од кои 19 милиони цивили, САД решија да се откажат од традиционалната политика на изолационизам, промовирајќи го Маршаловиот план за помош и поддршка на европските земји во нивната обнова и економска стабилизација. Зајакнатата економска и политичка соработка, но и заканата од советскиот експанзионизам, ја наметна потребата и од поголема воена соработка и колективна одбрана, што резултираше прво со создавањето на Западната унија во 1948 година, а една година подоцна и со потпишувањето на Северноатлантскиот договор, со што се формираше НАТО.

Северноатлантскиот договор беше потпишан на 4 април 1949 година во Вашингтон од страна на 12 земји – Белгија, Велика Британија, Данска, Исланд, Италија, Канада, Луксембург, Норвешка, Португалија, САД, Франција и Холандија, по што следеше и создавање воена структура за ефективно координирање на заедничките безбедносни акции.

Со помошта и безбедносниот чадор, постепено беше обновена политичката стабилност во Западна Европа и започна повоеното економско чудо. Во 1952 година кон НАТО се приклучија Грција и Турција, а во 1955 година и Западна Германија².

Во 1982 година Шпанија се приклучи на Алијансата на 30 мај 1982, и покрај значителен јавен отпор. Шпанското знаме се крева заедно со оние на другите сојузници на НАТО на седиштето на Алијансата во Брисел.

Во 1995 година, Алијансата ги објави резултатите од Студијата за проширување на НАТО каде беа разгледени придобивките од примањето на нови членки и како тие треба да бидат вклучени. Алијансата заклучи дека крајот на Студената војна обезбедува уникатна прилика да се изгради подобра безбедност на целата евро-атлантска област и дека проширувањето на НАТО ќе придонесува кон зголемена стабилност и безбедност за сите.

Алијансата во Мадрид во 1997 беа поканети да започнат преговори за пристапување Чешка, Унгарија и Полска и на 12 март 1999 тие станаа првите поранешни

² <https://mk.bloombergadria.com/politika/opsto/62273/nato-odbezuva-75-godini-kolku-cini-clenstvo/news>

членки на Варшавскиот пакт кои се приклучија на НАТО.

Вториот бран на проширување по Студената војна беше во 2004 година со приклучувањето на Бугарија, Естонија, Летонија, Литванија, Романија, Словачка и Словенија.³

Сојузничките сили носат свои национални знамиња за време на церемонијата на кревање знамиња за Албанија и Хрватска на седиштето на НАТО во Брисел во април 2009.

Албанија и Хрватска соработуваа со НАТО во широк опсег на области, со посебен нагласок на реформа на одбранбениот и безбедносниот сектор, како и поддршка за пошироки демократски и институционални реформи. Албанија учествуваше во Планот за членство во НАТО од неговото основање во 1999, а Хрватска се приклучи во 2002 година. Во јули 2008, двете потпишаа Протоколи за пристапување и станаа официјални членки на Алијансата на 1 април 2009.

Не многу откако ја врати независноста во јуни 2006, Црна Гора се приклучи на Партнерството за мир во декември истата година и на Планот за акција за членство три години потоа. Црна Гора активно ја поддржуваше НАТО-водената операција во Авганистан од 2010 година. Развивањето на интероперабилноста на своите сили и спроведувањето реформи во одбранбениот и безбедносниот сектор беа важен дел од соработката на земјата со НАТО пред да стане членка. Исто така работеше со НАТО во области како развој на капацитети за одговор на итни случаи и уништување суфицитна муниција.

Република Северна Македонија имаше долг пат до приклучување кон членство во Алијансата, главната пречка за членство во Алијансата беше прашањето за името на земјата. Историски договор беше постигнат меѓу Атина и Скопје во 2018, решавајќи го ова прашање. Договорот од Преспа овозможи НАТО да го покани Скопје да започне преговори за пристапување кон Организацијата, истовремено охрабрувајќи ја владата да ги продолжи реформите. На 15 февруари 2019, земјата, претходно позната како поранешната Југословенска Република Македонија, официјално беше призната како Република Северна Македонија. На 27 март 2020, стана 30-та членка на НАТО.

³ https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_52044.htm

На 5 јули, сојузниците ги потпишаа Протоколите за пристапување за двете земји, кои потоа станаа официјални поканети, учествувајќи на состаноци на НАТО како такви.

Во следните месеци, сите сојузници на НАТО го ратификуваа Протоколот за пристапување на Финска според своите национални процедури. Финска го поднесе својот Инструмент за пристапување кон Северноатлантскиот договор на 4 април 2023, станувајќи 31-та членка на НАТО.

Шведските офицери го креваат знамето на Шведска пред седиштето на НАТО во Брисел во март 2024.

Шведска следеше сличен пат кон членството во НАТО како Финска: се приклучи на програмата Партнерство за мир во 1994, значително придонесе за активностите на НАТО како близок партнер речиси три децении, и ја промени својата политика на воена неутралност по целосната инвазија на Украина од Русија во 2022.

Заедно со Финска, Шведска ја поднесе официјалната апликација на 18 мај 2022; доби покана да стане членка на НАТО од лидерите на сојузниците на Самитот во Мадрид на 29 јуни; ги заврши преговорите за пристапување на 4 јули; и стана официјално поканета на 5 јули, кога сојузниците ги потпишаа Протоколите за пристапување за двете земји⁴.

1.1. Политичките аспекти на членството на Република Северна Македонија во НАТО

Членството на Република Северна Македонија во НАТО претставува значаен пресврт во нејзината современа политичка историја. Овој процес не само што има стратешка и безбедносна димензија, туку содржи и длабоки политички импликации за внатрешната стабилност, меѓуетничките односи, регионалната соработка и меѓународната позиција на државата. Сето ова потврдува дека со влезот на Република Северна Македонија во НАТО се менува основната премиса во организацијата на системот за одбрана на Република Северна Македонија – тоа значи дека нашата одбрана сега е организирана според принципите на одбраната во рамките на колективниот систем на самоодбрана, односно дека нападот на која било земја членка на Алијансата значи напад

⁴ https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_52044.htm

врз сите членки и дека во таков случај сите би се мобилизирале за помош. Во новиот Закон за одбрана на Република Северна Македонија се предвидува јасна процедура, на каков начин може нашата држава да побара помош од НАТО, барање за реакција на НАТО, а и на каков начин ние ќе ги носиме одлуките за учество во одредени НАТО-операции. Најголемата промена се состои во тоа дека Собранието и Владата ќе продолжат да соработуваат на овие теми, но одлуката за учество во НАТО-операции ќе ја носи Владата, а секоја година ќе поднесува целосен извештај за сите учества на сите операции до Собранието. Сите останати мисии од типот на Обединетите нации, учество на мисии на ЕУ, останува и понатаму да се одлучуваат по сегашната постапка, тие се предлог на Владата, а понатаму стануваат точка на дневен ред и на Собранието. Во Законот, исто така, се предвидуваат и можни учества во мисии, не само на припадниците на Армијата, туку и на луѓе од целиот одбранбен сектор⁵.

1.2. Историски контекст и патот до членството

Процесот на пристапување кон НАТО траеше повеќе од две децении. Северна Македонија го изрази својот интерес за членство уште во 1993 година, но долги години беше блокирана поради спорот за името со Грција. Решението на овој спор преку Преспанскиот договор во 2018 година отвори нова страница во политичката историја на земјата и го овозможи полноправното членство во НАТО во март 2020 година. Овој договор претставуваше политички компромис кој имаше длабоки последици врз националниот идентитет, но и ја зацврсти евроатлантската ориентација на државата.

1.3. Внатрешно-политички импликации

Членството во НАТО придонесе за зголемување на политичката стабилност во земјата, особено во однос на меѓуетничките односи. Безбедносната рамка која ја нуди Алијансата создаде чувство на сигурност кај различните етнички заедници.

Исто така, членството значи и обврска за спроведување реформи – во правосудството, борбата против корупцијата и демократизацијата на институциите. Иако овие реформи се повеќе поврзани со патот кон ЕУ, НАТО-членството исто така бара усогласување со вредностите на алијансата, вклучувајќи транспарентност, владеење на правото и ефикасност на институциите. Влезот во НАТО е клучен фактор што може да ги забрза

⁵ <https://mod.gov.mk/storage/2022/08/121-Shtit.pdf>

евроинтегративните процеси, а со тоа и да го забрза финансискиот и демократскиот развој на нашата земја. Со исполнување на условите како реформи во судството, во безбедносниот сектор, подобрување на меѓуетничките односи, модернизација на армијата и нејзина подготовка за вршење мировни мисии, исполнување на стандардите на НАТО, како и решавањето на спорот со Грција се клучни за побрз напредок на Република Северна Македонија.⁶

1.4. Регионално и меѓународно влијание

Политичкиот сигнал што го испрати членството во НАТО беше јасен: Северна Македонија се определува како земја со прозападна ориентација. Ова е особено важно во регион каде што влијанието на трети страни (како Русија и Кина) е сè уште присутно. Со приклучувањето кон НАТО, државата стана дел од еден безбедносен и политички систем што ги штити вредностите на демократијата и пазарната економија.

Во тој контекст, одолжувањето на приклучувањето или неприклучувањето на Македонија кон НАТО може да се детерминира како индикатор што втората опција сè уште ја прави возможна, но за Македонија ризична поради можноста од соочување со таканареченото „украинско сценарио“.

Во регионален контекст, членството придонесе и за подобрување на односите со соседите, особено со Грција, со која преку Преспанскиот договор беше надминат долгогодишниот спор. Тоа покажа дека политичката волја за компромис може да донесе конкретни резултати и придобивки за граѓаните. Скопје и Атина, покрај повремени препирки околу улогата на Преспанскиот договор, најавуваат градење мостови и зајакната економска соработка и инвестиции во енергетиката, за што беше потпишан договор за изградба на гасниот интерконектор. По седум години од потпишувањето на Преспанскиот договор, и по шест години од потпишувањето на Спогодбата за отворање граничен премин во Преспанскиот Регион, Маркова Нога – Лемос, во март годинава се направи и првиот чекор кон изградба на преминот, кој се очекува да им даде нов импулс на односите меѓу двете земји⁷.

⁶ Повеќедимензионалните придобивки и ефекти од пристапување кон НАТО ст.11

⁷ <https://www.dw.com/mk/odbelezuvane-na-prespanskiot-dogovor-sedum-godini-megu-vetuvanata-i-realnosta/a-72943454>

1.5. Политичка цена и предизвици

Сепак, членството не беше без политичка цена. Преспанскиот договор беше и останува контроверзен во делови од македонската јавност, особено поради промената на уставното име. Оваа тема и ден-денес се користи како политичко оружје меѓу различни партии, што покажува дека дури и големите надворешнополитички успеси можат да бидат извор на внатрешна поларизација.

Дополнително, очекувањата за брз економски и политички напредок по членството не се остварија во целост, што придонесе за разочараност кај дел од населението и засилување на евроскептичните и антинатовски наративи.

Членството на Република Северна Македонија во НАТО е историски настан што ја вгради државата во една од најмоќните политичко-безбедносни алијанси во светот. Иако процесот беше долг и полн со политички предизвици, неговото постигнување има длабоки и трајни политички импликации. Членството не значи само гаранција за безбедност, туку и обврска за континуирани реформи, демократизација и одговорност. Во едно време на глобални предизвици и регионални неизвесности, политичката стабилност и предвидливоста што ја нуди НАТО-членството се од непроценливо значење за иднината на Северна Македонија. Сега имаме поблиска соработка со сите наши соседи кои се членки на НАТО. Воедно, имаме и поблиска соработка со другите Сојузници кои се во нашиот регион. Нашето членство во НАТО го користиме и како шанса да дадеме активен придонес во функционирањето на Алијансата и на нејзиниот развој.

За Северна Македонија, зачувувањето на мирот и стабилноста на Западен Балкан е еден од врвните надворешно-политички приоритети. Силната посветеност на НАТО кон Западен Балкан како стратешки важен регион, е од најголемо значење за одржување на мирот и стабилноста во регионот. Овој пристап (промовиран на Самитот во Брисел во 2021 година и реафирмиран во новиот Стратешки концепт на НАТО) и долгогодишниот ангажман на Алијансата во Западен Балкан дадоа значајни резултати.

Од 30-те членки на НАТО, 21 земја се членки и на ЕУ. Ние сме еднаков дел од ова големо семејство на развиени демократии. Заедно со нив го даваме нашиот придонес кон светскиот мир и безбедност. Ние не сме повеќе објект во геополитичките дискусии, сега сме субјект кој активно придонесува во дискусиите и во носењето на одлуки по сите

прашања. Тоа значи дека имаме споделена одговорност и обврска да дадеме придонес кон одржувањето на мирот, безбедноста и стабилноста.⁸

2. Општествена и научна оправданост на истражувањето

Во целиот процес на пристапувањето на Македонија во полноправно членство во НАТО сојузот, бројни инстанции беа вградени со несебична и сесрдна пожртвуваност. Ова истражување има за цел да ја проследи и да укаже на улогата на седмата сила – медиумите во текот на целиот овој процес. Истражувањето на улогата на медиумите во процесот на приближување на Република Северна Македонија во НАТО има исклучителна општествена но и научна оправданост и втемеленост поради повеќе причини.

- Медиумите денес добиваат сè поголема улога и значајност во креирањето на јавното мислење, особено со растот на интернетот и електронските медиуми.
- Медиумите имаат огромна важност во социјализацијата но и образованието на граѓаните во делот на прашањата од јавен интерес.
- Медиумите имаат исклучително одговорна улога во непристрасното, точно и одговорно известување за најважните државни прашања, меѓу кои едно од најзначајните е одлуката за пристапување на државата кон воени, политички или економски сојузи.
- Научното истражување на улогата на медиумите во процесот на приближување кон НАТО, ќе придонесе за појасно лоцирање на позитивните но и негативните страни во целиот пристапен процес и ќе укаже на грешките кои медиумските работници не требаше да ги направат.
- Истражувањето на улогата на медиумите во целиот процес ќе може да покаже како развојот на комуникациските технологии и појавата на интернетот влијаеја на темпото на приближувањето на земјата кон НАТО, но ќе укаже и на злоупотребите и мисперцепциите кои се појавија во рамките на т.н. алтернативни медиуми и каква беше улогата на овие квази медиуми.

⁸ <https://mfa.gov.mk/mk-MK/temi/nato-clenstvo>

3. Поимно-хипотетска рамка

Во ова истражување ќе бидат користени, а со самото тоа и поимно определени, неколку поими кои доста фреквентно се користеа, особено во медиумскиот простор, за време на целиот процес на пристапување на Република Северна Македонија во НАТО.

Како позначајни би ги издвоиле поимите: држава, влада, устав, министерство, министерство за одбрана, министерство за надворешни работи, закон за одбрана, закон за министерство за надворешни работи, вооружени сили, буџет за одбрана, врховен командант на вооружените сили, Партнерство за мир, генерален секретар на НАТО, НАТО, протокол за пристапување, јавно мислење, телевизија, весници, медиуми, надворешно-политичка емисија, програмски совет на медиум, интернет-страници, интернет-портали, поткасти, писма-реакции и др.

Во делот на истражувачките прашања и очекувања од истражувањето, подготвен е хипотетски систем сочинет од една генерална и неколку помошни хипотези, чие потврдување (или отфрлање се очекува да го даде крајот на истражувањето).

Главната или генерална хипотеза гласи:

Медиумите во Република (Северна) Македонија во текот на процесот на приклучување на државата во НАТО, имаа позитивна и придонесувачка улога, свесни за историската значајност на процесот и мнозинската определба кај граѓаните.

Како посебни и помошни хипотези ги предлагаме следниве:

Медиумите во Република (Северна) Македонија навремено и точно информираа за процесот на приклучување на државата кон полноправно членство во НАТО, задржувајќи го притоа критичкиот и независен однос.

Медиумите во Република (Северна) Македонија изградија професионален и одговорен однос кон државните институции задолжени за приближување и приклучување кон НАТО и придонесоа со нивниот партнерски однос во делот на сензибилизирање на јавноста.

Во моментите кога се покажа потреба од тоа, медиумите известија за причините за застојот и проблемите во процесот на приближување и приклучување на Република (Северна) Македонија во НАТО.

Медиумите во Република (Северна) Македонија дозволија алтернативните гледишта (дури и противења) за членството во НАТО да бидат соодветно присутни во јавната дебата, не нарушувајќи го принципот на слобода на мислата, изразувањето и

говорот.

Членството на Република Северна Македонија во НАТО е историски настан што ја вгради државата во една од најмоќните политичко-безбедносни алијанси во светот. Иако процесот беше долг и полн со политички предизвици, неговото постигнување има длабоки и трајни политички импликации. Членството не значи само гаранција за безбедност, туку и обврска за континуирани реформи, демократизација и одговорност. Во едно време на глобални предизвици и регионални неизвесности, политичката стабилност и предвидливоста што ја нуди НАТО-членството се од непроценливо значење за иднината на Северна Македонија.

4. Методолошка рамка

Согласно поимно-хипотетската рамка и барањата за успешно реализирање на истражувањето, ќе бидат употребени следниве помошно-методски техники за прибирање податоци и нивна анализа: во првиот период прибирањето на податоците ќе се изврши со анализа на содржината на значајните документи од процесот на приближување и конечно пристапување кон НАТО, потоа ќе се премине кон дискурзивна анализа (анализа на стилот во медиумите: специјализирани емисии, новинарски прилози и интервјуа на соодветните одговорни лица од политиката и одбраната) за потоа да се заокружи анализата со интервјуа на позначајните носители на функции во текот на целиот процес: поранешни (и сегашен) претседатели на државата, поранешни (и сегашен) премиер, поранешни (и актуелен) министри за одбрана и надворешни работи, лица вработени во министерствата за одбрана и надворешни работи, амбасадори, координатори за НАТО, главни и одговорни уредници на медиуми, специјализирани новинари и известувачи. Од инструментите ќе биде користено неструктурирано интервју.

5. Структура на докторската дисертација

Докторската дисертација е предвидено да содржи Вовед, шест глави и соодветен број на поглавја и поттеми. Иницијално, структурата на докторската дисертација е предвидено да ги содржи следниве наслови:

Вовед

Глава 1. Осамостојувањето и стекнувањето на меѓународно-правниот субјективитет на Република Македонија

1.1. Историјат на НАТО

1.2. Дисолуцијата на Социјалистичка Федеративна Република Југославија и раѓањето на Република Македонија

1.3. Изолираноста на Република Македонија и заокружувањето на државноста

1.4. Македонија – Оаза на Мирот или...

Глава 2. Иницирањето на кандидатура за членство на Република Македонија во НАТО

2.1. Резолуцијата за пристапување на РМ во НАТО

2.2. Партнерство за мир

2.3. 1999 – Кризата на Косово, Македонија станува кандидатка за членство во НАТО

Глава 3. Медиумскиот плурализам и приближувањето на државата кон НАТО

3.1. Првите сигнали за плурализирање на медиумскиот простор во Македонија

3.2. Позицијата (или позициите) на медиумите за членството на државата во НАТО

3.3. Медиумскиот простор се вжештвува

3.4. Медиумите во Република (Северна) Македонија (не) го положија испитот на зрелоста во однос на пристапувањето кон НАТО

3.5. Медиумски плурализам – научени лекции или злоупотреба на професијата?

Глава 4. Предизвиците за државноста на Македонија и членството во НАТО

4.1 Јадранската тројка

4.2. Драматичната година на проширување, пропуштената шанса на самитот во Букурешт 2008

4.3. По Букурешт

4.4. Стагнација и изолираност на државата – антиквизирање наместо интегрирање

4.5. Нешто непредвидливо се подготвува во Македонија: појава на Професорски пленум, Шарена револуција, пржинска влада, чудни избори

4.6. Република Македонија ставена на брз колосек – договори за добрососедски односи со Грција и Бугарија

4.7. Република Македонија стана Република Северна Македонија – референдум и уставни измени

4.8. Колосолна улога на медиумите во преименувањето на државата и конечното приближување кон НАТО

Глава 5. Република Северна Македонија полноправна членка на НАТО – придобивки и предизвици

5.1. 2018 – клучната година на приклучувањето на државата кон НАТО

5.2. Реакцијата во јавноста на (не)транспарентниот процес

5.3. Медиумите за прославата на приклучувањето на Република Северна Македонија во НАТО

5.4. Што добивме со членството во НАТО (а, што можеби изгубивме)?

Глава 6. Анализа на добиените податоци

6.1. Анализа на официјални документи

6.2. Анализа на податоци од нестандардизирани интервјуа

6.2.1. Интервју со поранешни министри за одбрана

6.2.2. Интервју со поранешни министри за надворешни работи

6.2.3. Интервју со новинари

6.2.4. Интервју со пораншни амбасадори во НАТО

6.2.5. Интервју со Радмила Шекеринска

Заклучни согледувања

Литература

Прилози

6. Работна литература

- Стратегија за одбрана на Република Северна Македонија – Службен весник бр. 75 од 24.03.2020.pdf
- Стратегија за одбрана на Република Македонија – Службен весник бр. 30 од 01.03.2010 година
- Долгорочен план за развој на одбранбените способности 2023 – 2032.pdf
- Долгорочен план за развој на одбранбените способности 2019- 2028
- Стратегиски одбранбен преглед 2018
- Воздухопловно патролирање и заштита на воздухопловниот простор – Air Policing
- Указ за прогласување на Закон за ратификација на Северно атлантскиот договор 11.02.2020 година
- Годишна национална програма за членство на Република Македонија во НАТО за 2017 – 2018 година (.pdf)
- Указ за прогласување на Закон за ратификација на договорот меѓу државите- страни во Северно атлантскиот договор и другите држави учеснички во Партнерството за мир за статусот на нивните сили и дополнителниот протокол меѓу државите-страни во Северно атлантскиот договор и другите држави учеснички во Партнерството за мир за статусот на нивните сили 04.06.1996 година
- Одлука на Собрание за стапување на Република Македонија во членство во НАТО 23.12.1993 година (.pdf)
- Правилник за транспарентност во работењето на Министерството за одбрана
- Правилник за изменување и дополнување на Правилникот за транспарентност во работењето на Министерството за одбрана – 14.01.2021 година.
- Правилник за обезбедување на спортска опрема за активниот воен и цивилен персонал на служба во Армијата на Република Македонија 04.02.2019 година
- Правилник за начинот на спроведување на постапка за прием на кандидати за офицери, односно подофицери, професионални војници и цивилен персонал на служба во Армијата на Република Македонија – Сл. Весник на МКД бр. 57 од 29.03.2018 година
- — Правилник за измена и дополнување на Правилникот за начинот на спроведување на постапка за прием на кандидати за офицери, односно подофицери,

професионални војници и цивилен персонал на служба во Армијата на Република Македонија – Сл. Весник на МКД бр. 39 од 22.02.2023 година

- Правилник за начинот на прием на кандидати за офицери и подофицери на служба во Армијата на Република Македонија по пат на интерен оглас – 17.03.2015 година
- Правилник за спроведување на конкурс за избор и запишување на кандидати со завршен прв циклус на студии за стручно оспособување и усовршување за офицери за служби – 16.06.2021 г.
- Правилник за условите, критериумите, начинот и постапката за спроведување на јавен конкурс и постапка за избор на кандидати за запишување на прв циклус на студии на Воената академија „Генерал Михаило Апостолски“ во Скопје
- Правилник за начинот и постапката за спроведување на конкурсот за запишување и избор на кандидати за втор циклус на студии на Воената академија „Генерал Михаило Апостолски“ во Скопје
- Правилник за начинот на избор на стипендирани лица за критични специјалности на јавен конкурс, стипендирањето и наградувањето, како и содржината на договорот за правата и обврските за стипендирањето – Сл. весник бр.69 од 29.03.2023 година
- Правилник за стандардизација во одбраната
- Деловник за работа на Советот за стандардизација и кодификација
- Политика за НАТО стандардизација во одбраната
- Уредба за ознаките на униформите на Армијата на Република Северна Македонија
- Уредба за униформите на Армијата на Република Северна Македонија
- Уредба за висината и начинот на остварување на надоместоците на граѓаните во извршувањето на правата и должностите во одбраната
- Уредба за критериумите за распоредување и приоритетот при распоредувањето на граѓаните во одбраната
- Уредба за обврската за давање приоритет за задоволување на потребите на Армијата, органите на државната власт, републичките сили за заштита и спасување, трговските друштва, јавните претпријатија, установи и служби од посебно значење за одбраната во воена состојба, од страна на јавните претпријатија и трговските друштва од областа на енергетиката, сообраќајот, врските, комуналните дејности и градежништвото 29.05.2007 година

- Уредба за начинот за располагање со примените подароци, начинот на управување со евиденцијата на примени подароци и други прашања во врска со примените подароци
- Уредба за видот на средствата и добитокот кои граѓаните, трговските друштва, јавните претпријатија, установите и службите се должни да ги даваат на користење на Министерството за одбрана, за потребите на Армијата на Република Македонија во воена и вонредна состојба, како и при изведување на вежбовни активности во мир, начинот на водењето на евиденцијата и определување на висината на надоместокот за нивното користење, оштетување и уништување
- Уредба за начинот на работа на второстепената воено-лекарска комисија – Сл. весник бр.29 од 07.02.2020 година
- Уредба за утврдување на посебните специјалности од особено значење за Армијата на Република Северна Македонија – Сл. весник бр. 286 од 28.12.2022 година.
Уредба за утврдување на посебните специјалности од особено значење за Армијата на Република Македонија – престаната да важи
- Уредба за престанување на важност на уредбата за утврдување на посебните специјалности од особено значење за Армијата на Република Македонија – Сл. весник бр. 27 од 05.02.2019г.
- Одлука за методологијата за спроведување на подготовките за одбраната Сл. весник бр. 4 – 2013 година
- Одлука за определување на видот и висината на месечните парични примања за намирување на неопходните лични потреби и патните трошоци за доаѓање на академијата и враќање дома на почетокот и крајот на секоја студиска година и при полугодишниот распуст, како и патни трошоци при упатување на пракса од академијата одобрени од деканот на академијата за време на студиите на питомците и на лицата кои се упатени на стручно оспособување и усовршување со завршен прв циклус на студии за потребите на Армијата. – Службен весник бр. 149 – 2009 година
- — Одлука за изменување на одлуката за определување на видот и висината на месечните парични примања за намирување на неопходните лични потреби и патните трошоци за доаѓање на академијата и враќање дома на почетокот и крајот на секоја студиска година и при полугодишниот распуст, како и патни трошоци при упатување на пракса од академијата одобрени од деканот на академијата за време на студиите на питомците и на лицата кои се упатени на стручно

оспособување и усовршување со завршен прв циклус на студии за потребите на Армијата. – Службен весник бр. 149 – 2019 година

- Одлука за востанување на Денот на АРМ – Сл. весник бр. 36 – 1993 година
- Одлука за определување на објектите и зоните од значење за одбраната – Сл. Весник бр. 83 – 2003 година
- — Одлука за дополнување на одлуката за определување на објектите и зоните од значење за одбраната бр. 68 – 2016 година
- Одлука за определување на опрема, стоки и услуги од одбранбен и безбедносен карактер – Сл. весник бр. 69 – 2004
- Одлука за определување на зоните во кои се ограничува слободата на движењето, престојот или населувањето – Сл. весник бр. 83 – 2003
- Одлука за давање согласност на определените работни места и на видот и обемот на задачите за лицата кои ќе го служат воениот рок во цивилна служба Сл. весник бр. 5 – 2003 година
- — Одлука за изменување и дополнување на одлуката за давање согласност на определените работни места и на видот и обемот на задачите за лицата кои ќе го служат воениот рок во цивилна служба Сл. весник бр. 39 – 2003 година
- ЕКО – одбрана: План за повисоки еколошки стандарди во одбраната 2022 – 2024
- Втор национален акциски план на Република Северна Македонија за имплементација на Резолуцијата на ООН 1325 „Жени, мир и безбедност 2020 – 2025“ – стратегиска рамка
- Прв Годишен извештај за Вториот национален акциски план на Република Северна Македонија за имплементација на Резолуцијата на ООН 1325 „Жени, мир и безбедност 2020 – 2025“ – март 2022 година
- Оперативен план на Министерството за одбрана за имплементација на Вториот Национален акциски план на Република Северна Македонија за имплементација за Резолуцијата на Организацијата на Обединетите нации 1325 „Жени, мир и безбедност“ (2020 – 2025)
- Национална стратегија за градење отпорност и справување со хибридни закани 2021 – 2025
- Национална стратегија за сајбер безбедност на Република Македонија 2018 – 2022
- Стратегија за сајбер одбрана – 12.02.2020

- Национална концепција за безбедност и одбрана 11.06.2003
- Политика за стратемиски комуникации на Министерството за одбрана – јануари 2023
- Комуникациска стратегија на Министерството за одбрана 2023 – 2024
- Комуникациска стратегија на Владата за 2019 / 2020
- Стратегија за управување со човечките ресурси во одбраната 22.02.2019;
- Стратегија за образование и обука;
- Стратегија за привлекување квалитетен персонал;
- Резолуција за развој и трансформација на одбраната 26.05.2006 година
- Програма за изучување на странски јазици во МО и АРМ;
- Правилник за планирање програмирање, буџетирање и извршување Министерството за одбрана – јануари 2019
- Упатство за спроведување на Правилник за планирање програмирање, буџетирање и извршување Министерството за одбрана – март 2019
- Вести од <https://epi.org.mk>
- <https://mod.gov.mk/%D0%BF%D0%B0%D1%82%D0%BE%D1%82-%D0%B4%D0%BE-%D0%BD%D0%B0%D1%82%D0%BE/>
- <https://mk.bloombergadria.com/politika/opsto/62273/nato-odbelevuva-75-godini-kolkucini-clenstvoto/news>
- https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_52044.htm
- https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_52044.htm
- <https://mod.gov.mk/storage/2022/08/121-Shtit.pdf>
- Повеќедимензионалните придобивки и ефекти од пристапување кон НАТО ст.11
- <https://www.dw.com/mk/odbelevuvane-na-prespanskiot-dogovor-sedum-godini-meguvetuvanata-i-realnosta/a-72943454>

ИЗЈАВА

Јас, Виолета Јовановска-Никовска, овластен лектор по македонски јазик, потврдувам дека докторскиот проект со наслов: **ПАТОТ НА ПРИКЛУЧУВАЊЕ НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА ВО НАТО – УЛОГАТА НА МЕДИУМИТЕ ВО ПРОЦЕСОТ**, од м-р Илир Рамадани, кандидат на Меѓународно право и меѓународна политика на Правниот факултет – Кичево на Универзитетот „Св. Климент Охридски“ во Битола, под менторство на проф. д-р Александар Јовановски, е јазично уреден.

Скопје 18.9.2025 год.

Лектор:

Виолета Јовановска-Никовска

Виолета Ѓорѓија Јовановска
овластен лектор по македонски јазик
Број: 10-36/6